

1ος
Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός
Φιλοσοφικού Δοκιμίου

Η φιλοσοφία ως τρόπος ζωής
Αρχαία ελληνική φιλοσοφία

προκριματική φάση
18 Φεβρουαρίου 2012

υπό την Αιγίδα του ΥΠΑΔΒΜΘ
Διοργάνωση
Τμήμα Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Πατρών
Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία
Κέντρο Ελληνικών Σπουδών (Ελλάδας) του
Παν/μίου Χάρβαρντ
Με την υποστήριξη της Π.Ε.Φ.

Επιλέγετε ΕΝΑ από τα τέσσερα (1, 2Α, 2Β, 3) θέματα.

Για να απαντήσετε χρησιμοποιείτε ως βάση και αφετηρία σας το απόσπασμα που σας δίδεται και αναπτύσσετε τις σκέψεις σας αξιοποιώντας κατά την κρίση σας και τις ευρύτερες γνώσεις για τα θέματα που έχετε αποκτήσει από την προετοιμασία σας. Τέλος, δίνετε τις δικές σας προεκτάσεις στα ζητήματα που θέτουμε.

Καλή σας επιτυχία!

1^η Θεματική περιοχή: οι τρεις τρόποι του βίου – υπεροχή του θεωρητικού βίου

Θέμα 1

Στα *Ηθικά Νικομάχεια*, ο Αριστοτέλης προτείνει δύο διαφορετικές μεταξύ τους μορφές ευδαιμονίας, όπως φαίνεται στα δυο παρακάτω χωρία (Α και Β):

Α. «Αν η ευδαιμονία είναι η δραστηριότητα (*ενέργεια*) η σύμφωνη με την αρετή, είναι εύλογο η αρετή αυτή να είναι εκείνη που είναι ισχυρότερη από όλες τις άλλες. Και αυτή πρέπει να είναι η αρετή του καλύτερου μέρους μας, δηλαδή του νου [...]. Η τέλεια ευδαιμονία, λοιπόν, θα είναι η δραστηριότητα η σύμφωνη με την αρετή του νου, δηλαδή η θεωρητική δραστηριότητα [...]. Ο άνθρωπος που ζει με αυτόν τον τρόπο, δεν ζει στην πραγματικότητα ως άνθρωπος, αλλά σαν να υπάρχει μέσα του κάτι θείο [...]. Και δεν πρέπει να υπακούμε σε εκείνους που μας συμβουλεύουν να σκεφτόμαστε ανθρώπινα επειδή είμαστε άνθρωποι [...]. Ίσα-ίσα, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, πρέπει να συμπεριφερόμαστε ως αθάνατοι και να κάνουμε τα πάντα ώστε να ζούμε σύμφωνα με αυτό που είναι το πιο ισχυρό μέσα μας.» (*Ηθικά Νικομάχεια* Κ 7, 1177^a12 – b 34, σε παράφραση)

Β. «Δεύτερη ευδαιμονικότερη ζωή είναι εκείνη που συμφωνεί με τις [ηθικές] αρετές. Γιατί οι δραστηριότητες οι σύμφωνες με αυτές τις αρετές προσιδιάζουν στον άνθρωπο. Πράγματι, οι άνθρωποι κάνουμε, σε όλες τις μεταξύ μας σχέσεις, πράξεις δικαιοσύνης, ανδρείας και γενικά πράξεις που σχετίζονται με τις διάφορες αρετές [...], και φαίνεται ότι όλα αυτά είναι δραστηριότητες που ταιριάζουν στον άνθρωπο.» (*Ηθικά Νικομάχεια* Κ 8, 1178^a9-14, σε παράφραση)

Αφού διαβάσετε τα παραπάνω χωρία:

- 1) Εξηγείστε γιατί, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η πρώτη περίπτωση ευδαιμονίας είναι πράγματι σημαντικότερη από την δεύτερη.
- 2) Επιχειρηματολογήστε για τον τύπο και το περιεχόμενο της ευδαιμονίας που θα επιλέγατε να στοχεύσετε στο πλαίσιο της δικής σας ζωής.

2η Θεματική περιοχή: σχέσεις ηθικής και πολιτικής

Θέμα 2Α: Πλάτων

Στο χωρίο 441d-e της Πλατωνικής *Πολιτείας* διατυπώνεται η θέση ότι «κι ένας άνθρωπος είναι δίκαιος κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο με τον οποίο είναι και μια πόλη δίκαιη» (μτφρ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, εκδ. Πόλις). Στο ίδιο χωρίο διευκρινίζεται ότι όπως η πλατωνική πόλις είναι δίκαιη, επειδή κάθε μια από τις τρεις διαφορετικές τάξεις ασχολείται με το δικό της έργο, έτσι και καθένας από εμάς είναι δίκαιος, εάν και εφόσον καθένα από τα μέρη της ψυχής του θα πράττει κι αυτό τα δικά του. Στο χωρίο 444d, ο Πλάτων περιγράφει την δικαιοσύνη ως μία κατάσταση στην οποία οι αμοιβαίες σχέσεις εξουσίας των διαφορετικών μερών της ψυχής ορίζονται κατά τρόπο σύμφωνο με την φυσική τάξη, και την αδικία ως μία κατάσταση στην οποίαν οι ίδιες αμοιβαίες σχέσεις εξουσίας των μερών της ψυχής αντιστρατεύονται τη φύση. Με βάση τα παραπάνω:

- 1) Σχολιάστε την Πλατωνική θέση ότι η αδικία είναι κάτι ενάντιο στην ίδια την ανθρώπινη φύση.
- 2) Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση ότι η δικαιοσύνη της ψυχής του ατόμου καθορίζει τη δικαιοσύνη της πολιτείας; Θα μπορούσε η δίκαιη ή άδικη πολιτεία (για παράδειγμα, με το σύνταγμα, την παιδεία, το νομοθετικό και το σωφρονιστικό σύστημα) να επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη δικαιοσύνη του ατόμου-πολίτη;

2η Θεματική περιοχή: σχέσεις ηθικής και πολιτικής

Θέμα 2B: Αριστοτέλης

Στο Α' βιβλίο από τα *Ηθικά Νικομάχεια*, ο Αριστοτέλης αναφέρει:

«Ενώ στους περισσότερους ανθρώπους οι ηδονές συγκρούονται μεταξύ τους, καθώς δεν είναι από τη φύση τους ηδονικές, σε όσους αγαπούν το ωραίο [δηλαδή, το αγαθό] προσφέρουν ηδονή εκείνα που είναι από τη φύση τους ηδονικά. Τέτοιες είναι οι πράξεις που γίνονται σύμφωνα με την αρετή, διότι είναι ηδονικές τόσο σε αυτούς που τις επιτελούν όσο και αυτές καθαυτές.» (1099^a 12-15)

«Αφού η ευδαιμονία αποτελεί είδος ενέργειας της ψυχής σύμφωνα με την τέλεια αρετή, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε το θέμα της αρετής [...]. Άλλωστε, με αυτήν θεωρούμε ότι καταγίνεται ο αληθινός πολιτικός, αφού θέλει να κάνει τους πολίτες αγαθούς και πρόθυμους να υπακούουν στους νόμους.» (1102^a 5-10).

Αφού διαβάσετε τα παραπάνω χωρία, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

1. Γιατί η ηδονή, και ποια ηδονή, αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των ενάρετων πράξεων ενός ανθρώπου;
2. Θεωρείτε ότι υπάρχει επικαιρότητα στην αριστοτελική σκέψη ότι ο 'αληθινός πολιτικός' καλείται να λειτουργήσει ως παιδαγωγός;

